

FRITIDSJOBBERE FRA UDSATTE BOLIGOMRÅDER

En karakteristik og status på
udviklingen af unge med fritidsjob

FRITIDSJOBBERE FRA UDSATTE BOLIGOMRÅDER

En karakteristik og status på udviklingen af unge med fritidsjob

Philip Zacho Kuipers
Stephanie Bernth Ahrenkiel

ISBN-978-87-92798-54-1

© 2018 Center for Boligsocial Udvikling

Center for Boligsocial Udvikling
Sadelmagerporten 4
2650 Hvidovre

Tlf: 28 35 58 85
E-mail: info@cfbu.dk
www.cfbu.dk

SEPTEMBER 2018

Fotos: Kristian Brasen. Alle rettigheder tilhører CFBU.

Layout: Mille Vang Hansen og Nikolaj Avlund

Udgivelsen kan frit hentes på www.cfbu.dk

CFBU's udgivelser kan frit citeres med tydelig kildegengivelse

er en selvejende institution under Transport-, Bygnings- og Boligministeriet. Centrets overordnede formål er at undersøge effekten af sociale indsatser i udsatte boligområder, at indsamle erfaringer fra nationale og internationale boligsociale indsatser og at yde kvalificeret rådgivning og processtøtte til centrale aktører indenfor det boligsociale område.

INDHOLD

Indledning	4
Sådan har vi gjort	6
Konklusioner	7
Udviklingen i fritidsjobbere	9
Alder, etnicitet og køn	12
Brancher	15
Uddannelse	18
Litteratur	21
Bilag	22

INDLEDNING

Flere undersøgelser viser, at hvis en ung har et fritidsjob ved siden af sin skolegang, så er der positive gevinster at hente senere i den unges uddannelses- og beskæftigelsesliv. Fokus på at bringe unge i fritidsjob har blandt andet af den grund været særdeles udbredt i landets boligsociale helhedsplaner. I 2017 arbejder cirka 60 ud af 78 igangværende helhedsplaner med at få unge i fritidsjob gennem målrettede indsatser (boligsocialkort.dk).

Udviklingen i andelen af unge med et fritidsjob har både på landsplan og i de udsatte boligområder (boligområder med en social helhedsplan) været nedgående siden 2008. Andelen af fritidsjobbere fra udsatte boligområder ligger lavere end andelen på landsplan. Denne forskel varierer fra undersøgelse til undersøgelse afhængigt af målgruppen og den anvendte definition af fritidsjob. I 2015 var det således 36 pct. af de unge i udsatte boligområder, som havde eller havde haft et fritidsjob, mens tallet på landsplan var 46 pct. (se figur 3).

HVORFOR ARBEJDE SOM UNG?

Et resultat, der går på tværs af flere undersøgelser, er, at fritidsjob grundlæggende fører til job: Unge med fritidsjob har markant større chance for senere at ende i beskæftigelse på det ordinære arbejdsmarked (Rambøll 2009, LO 2011, Foreningen Nydansker 2013). Samtidig er der positiv sammenhæng mellem, om en ung har et fritidsjob og dennes senere uddannelsesmønster.

Erfaringerne fra et fritidsjob kan også have gavnlige effekter på det personlige plan, hvor det at få tildelt ansvar i den lokale bager, eller at en arbejdsgiver regner med ens punktlighed på avisruten, kan føre til mere selvtillid og ansvarsfølelse hos den unge.

FRITIDSJOBINDSATSER – ET BOLIGSOCIALT OG KOMMUNALT FOKUS

Fritidsjobindsatser bliver som nævnt bredt anvendt i de områdefokuserede indsatser og er højt prioriteret af Landsbyggefonden, som tildeler midler til de boligsociale helhedsplaner, der udfører indsatserne. I flere kommuner arbejder man også strategisk med at bringe flere unge i fritidsjob. Det gør man enten ved at skabe og udbyde konkrete fritidsjobstillinger eller tilbyde vejledning til at skrive et CV og sætte de unge i forbindelse med potentielle arbejdsgivere.

CFBU har tidligere kortlagt, hvilke typer af fritidsjobindsatser der arbejdes med i det boligsociale felt (CFBU 2011), og efterfølgende undersøgt virkningen af indsatserne (CFBU 2012). På den baggrund er målet med nærværende undersøgelse at give en deskriptiv karakteristik af de unge med fritidsjob. Derudover vil vi ud fra det senest tilgængelige data beskrive, hvordan unge med og uden fritidsjob adskiller sig på parametrene køn, alder, etnicitet og uddannelse.

Rigtig god læsning!

SÅDAN HAR VI GJORT

Undersøgelsens resultater bygger på registerdata fra Danmarks Statistik og er fokuseret på unge bosat i udsatte boligområder, som har afsluttet 8. klasse og påbegyndt 9. klasse i de undersøgte år.

Der findes forskellige måder at definere, om en ung har et fritidsjob. Mest udbredt er spørgeskemaundersøgelser, hvor det er muligt med åbne spørgsmål at identificere, om den unge har et fritidsjob eller ej. Fordelen ved en spørgeskemaundersøgelse er, at fritidsjobbet kan defineres bredt til også at gælde eksempelvis havearbejde hos venner eller familie, eller rengøring hos genboen. Hvis havearbejde eller rengøring ønskes defineret som et fritidsjob, kan det være vanskeligt at indfange med almindelig registeranalyse, eftersom data om lønindkomst beror på oplysninger fra SKAT. Desuden kan det være svært at fastslå, om effekterne af at slå græs for naboen er de samme som at sætte varer på hylderne i et supermarked, hvor man som ansat er indbefattet af et skattepligtigt lønsystem.

LØN SOM DEFINITION AF FRITIDSJOB

CFBU og flere andre har tidligere anvendt indkomst under uddannelse som en indikator for, om en ung har et fritidsjob (CFBU 2012, Rambøll 2009). Tages der udgangspunkt i en lønafhængig definition, skal der tages stilling til, hvor stor indkomsten skal være, før den kan antages at have påvirket andre forhold, som eksempelvis uddannelses- og beskæftigelsesmønstre hos den unge. Ulempen ved dette er, at timelønnen ændres afhængigt af den unges alder, og hvornår på ugen den unge arbejder (aften- og weekendarbejde giver tillæg). Med 90 kroner i timen rammer den unge hurtigere en årlig indkomst på eksempelvis 10.000 kroner, som har været brugt som definition i flere andre undersøgelser (CFBU 2012, Foreningen Nydanser 2013, Den Sociale Kapitalfond 2017).

TIMER SOM DEFINITION AF FRITIDSJOB

I nærværende undersøgelse ønsker vi at bruge en snæver definition for, hvem vi inkluderer i analysen. Vi fokuserer derfor på alle unge i udsatte boligområder, der har afsluttet 8. og påbegyndt 9. klasse. Vores datasæt dækker alle år fra 2008-2015. Det er meget forskelligt, hvor mange timer de unge hver især bruger på at arbejde. Vi har derfor fundet det relevant at inddele fritidsjobberne i to grupper: dem, der arbejder meget, og dem, der arbejder lidt.

De fritidsjobbere, som arbejder meget, defineres ved, at de skal have afviklet mindst 130 timers arbejde fordelt på et år. Det betyder, at de i gennemsnit skal have arbejdet mindst 2,5 timer om ugen fordelt på et kalenderår.

De fritidsjobbere, som arbejder lidt, defineres ved, at de skal have afviklet højst 130 timers arbejde fordelt på et år. Det vil sige, at de i gennemsnit må have arbejdet højst 2,5 timer om ugen fordelt på et kalenderår.

Inddelingen sker ud fra en antagelse om, at vores registeranalyse vil vise differentierede resultater, alt efter om den unge har lagt mange eller få timer i et fritidsjob ved siden af sin skolegang. Vores definition tillader, at de aflagte timer godt må være spredt ud over forskellige ansættelser, og vi skeler ikke til, om den unge har afviklet timerne komprimeret i eksempelvis en sommerferie, eller om de er jævnt fordelt hen over et kalenderår.

HVOR MANGE INDGÅR I ANALYSEN?

I analysen indgår 85 boligområder, der i 2015 husede i alt cirka 224.000 beboere. I samme år afsluttede cirka 3.500 unge 8. klasse og påbegyndte 9. klasse.

Når begrebet udsatte boligområder anvendes i undersøgelsen, henviser vi til boligområder med en boligsocial helhedsplan. En boligsocial helhedsplan er en social indsats målrettet et afgrænset boligområde, og formålet er at vende en negativ udvikling gennem en række indsatser og aktiviteter for beboerne. Landsbyggefonden finansierer 75 pct. af den boligsociale helhedsplan, og de resterende 25 pct. dækkes af den lokale kommune og boligorganisation. Organisatorisk er helhedsplanen forankret i boligorganisationen. Lederen af helhedsplanen og de boligsociale medarbejdere er fysisk placeret i det pågældende boligområde.

Når vi i undersøgelsen sammenligner tal fra de udsatte boligområder til landsplan, inddrager vi et repræsentativt udsnit af hele befolkningen på 20 pct.

KONKLUSIONER

Her præsenterer vi i kort form undersøgelsens hovedkonklusioner. De analytiske fund foldes ud i de følgende kapitler.

ANDELEN AF FRITIDSJOBBERE ER FALDET

I perioden fra 2008 til 2015 er andelen af unge med fritidsjob i udsatte boligområder faldet fra 53 pct. til 36 pct. (figur 3). I samme periode er andelen af fritidsjobbere på landsplan faldet fra 63 pct. til 46 pct. Det er særligt årene 2008-2011 efter finanskrisen, der slår negativt ud på beskæftigelsesraterne for de unge. Fra 2011 og frem stabiliserer tallet sig både i udsatte boligområder og på landsplan. Faldet blandt fritidsjobbere har været mindst blandt dem, som arbejder få timer om ugen, og størst blandt dem, som har mange arbejdstimer. Udviklingen for de udsatte boligområder er den samme som for landsplan.

DE 16-ÅRIGE ARBEJDER MEST

De 16-årige topper vores opgørelse som den aldersgruppe, hvor andelen af fritidsjobbere er størst og samtidig også den gruppe, der arbejder flest timer (figur 4). Dog ligger tallene for de 15-, 16- og 17-årige relativt tæt.

I DE UDSATTE BOLIGOMRÅDER ER DET DE UNGE INDVANDRERE, DER ARBEJDER MEST

Zoomet ind på de udsatte boligområder og delt op efter etnicitet, finder vi, at unge indvandrere med en lille overvægt er den mest beskæftigede gruppe ud af etniske danskere, indvandrere og efterkommere (figur 5). På landsplan er det de etnisk danske unge, som arbejder flest timer (figur 6), men omvendt arbejder de mindst, hvis de er bosat i et udsat boligområde. Delt op efter etnicitet er der således størst forskel på beskæftigelsesgraden hos de etnisk danske unge, når vi sammenligner udsatte boligområder med landsplan.

SMÅ FORSKELLE I SAMMENHÆNGEN MELLEM KØN OG FRITIDSJOB

I de udsatte boligområder er forskellen i beskæftigelsesgraden fordelt på køn relativt lille (figur 7). 37 pct. af drengene er i 2015 beskæftiget med et fritidsjob, og tallet for pigerne er på 34 pct. Ser vi på sammenhænge mellem køn og etnicitet, er forskellen i fordelingen hos de etnisk danske unge på henholdsvis 6 procentpoint, hvor fritidsjobbene er fordelt på 47 pct. drenge og 53 pct. piger. Hos efterkommere er forskellen på 10 procentpoint i drengenes favør, og hos indvandrere er forskellen på 8 procentpoint i drengenes favør (figur 8).

ALMENE BOLIGORGANISATIONER ER STORE AFTAGERE AF FRITIDSJOBBERE I UDSATTE BOLIGOMRÅDER

Der er markant flere unge, der er ansat af almene boligorganisationer i udsatte boligområder, når der sammenlignes med resten af landet. 13 pct. af alle unge med fritidsjob fra udsatte boligområder er således ansat i en almen boligorganisation, hvor tallet på landsplan er 2 pct. (figur 9). Det skyldes formentligt, at boligmassen i de udsatte boligområder næsten udelukkende består af almene boligorganisationer, og arbejdsudbuddet inden for denne sektor derfor er større. Den klart største branchekategori blandt fritidsjobberne er handel og transport, som blandt andet dækker over supermarkeder, detailhandel og restauranter. Her er mere end hver anden fritidsjobber beskæftiget.

DE UNGE MED FRITIDSJOB AFSLUTTER GRUNDSKOLEN MED HØJERE KARAKTERGENNEMSNIT

Når de unge afslutter 9. klasse i folkeskolen, er der signifikant sammenhæng mellem deres gennemsnitskarakter, og hvor meget de har arbejdet (figur 11). De unge, der har arbejdet meget, har et højere karaktergennemsnit end de unge, der har arbejdet lidt. De unge, der arbejder lidt, har også et højere karaktergennemsnit end de unge, som slet ikke arbejder. En fritidsjobber, som arbejder meget, afslutter således 9. klasse i 2015 med 0,5 karakterer højere end den unge uden fritidsjob. Samme mønster gør sig gældende for de tidligere årgange.

DE UNGE KOMMER HURTIGERE GENNEM DERES UNGDOMSUDDANNELSE/GYMNASIET

Fem år efter de unge er gået ud af 8. og påbegyndt 9. klasse i grundskolen, kan vi se, at en større andel af fritidsjobbere, som arbejder meget, afslutter en ungdomsuddannelse før fritidsjobbere, der arbejder lidt eller slet ikke (figur 12). Gruppen af unge, der i 2010 havde et fritidsjob, hvor de arbejdede meget, er også den gruppe, som fem år efter har den højeste andel fritidsjobbere i uddannelse eller beskæftigelse (figur 13).

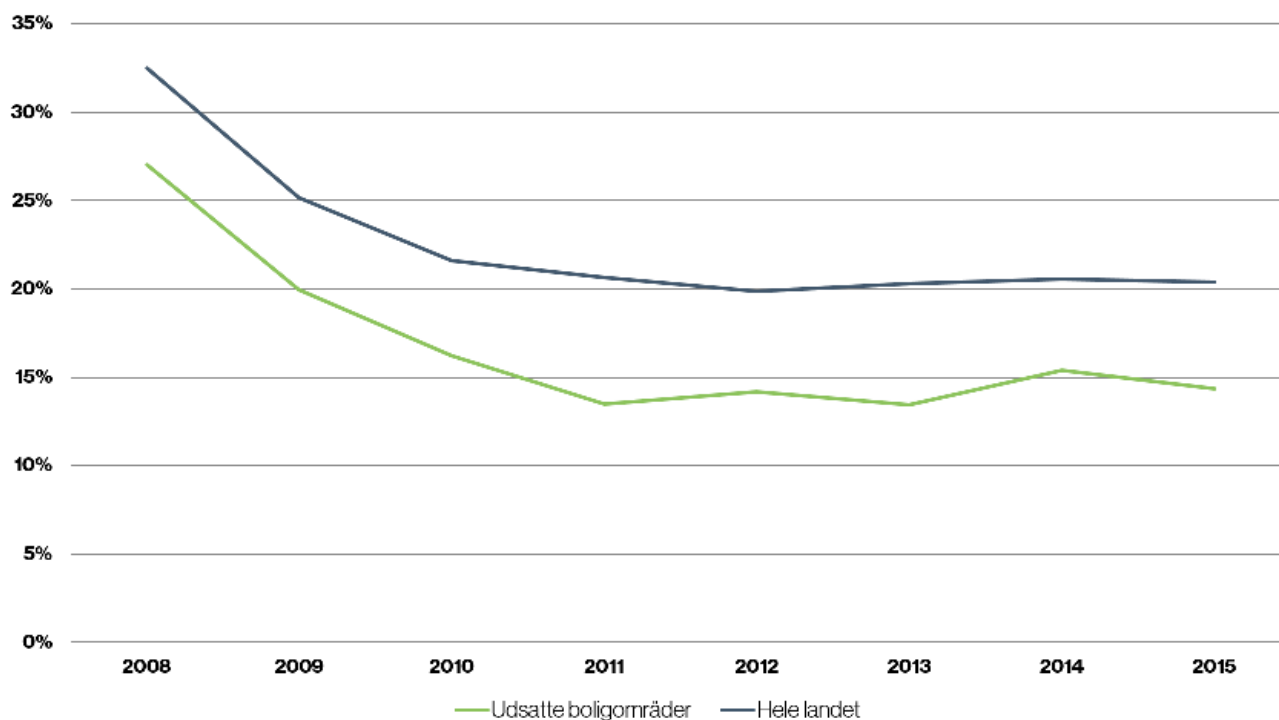

UDVIKLINGEN I FRITIDSJOBBERE

På landsplan er der de seneste år blevet færre unge, som har et fritidsjob ved siden af den daglige skolegang. Udviklingen i udsatte boligområder plejer at spejle tendenserne på landsplan, men hvordan ser det egentlig ud?

Figur 1 viser udviklingen i andelen af fritidsjobbere fra udsatte boligområder og på landsplan, som arbejder meget. Omfanget af unge med et fritidsjob er overordnet faldende i perioden fra 2008 til 2011. Særligt fra 2008 til 2010 sker der et stort fald, som efterfølgende flader ud med udsving på 1-2 procentpoint. Det kraftige fald på landsplan og i de udsatte områder afspejler sandsynligvis en sammenhæng til finanskrisen, der efter 2007 sætter sine tydelige spor i beskæftigelsesraterne for voksne såvel som for fritidsjobberne (SFI 2014).

Udviklingstendensen i de udsatte boligområder følger udviklingen på landsplan, hvilket formentligt er et udtryk for, at strukturelle forandringer påvirker udviklingen på landsplan og i udsatte boligområder ens. Fra 2014 sker der eksempelvis et lille fald i udviklingen, som muligvis kan tilskrives folkeskolereformen. Folkeskolereformen introducerer i sommeren 2014 længere skoledage, som inddrager noget af den tid, de unge ellers kunne have passet et fritidsjob. Det er dog for tidligt på nuværende tidspunkt og med vores data at fastslå, om faldet kan tilskrives folkeskolereformen alene.

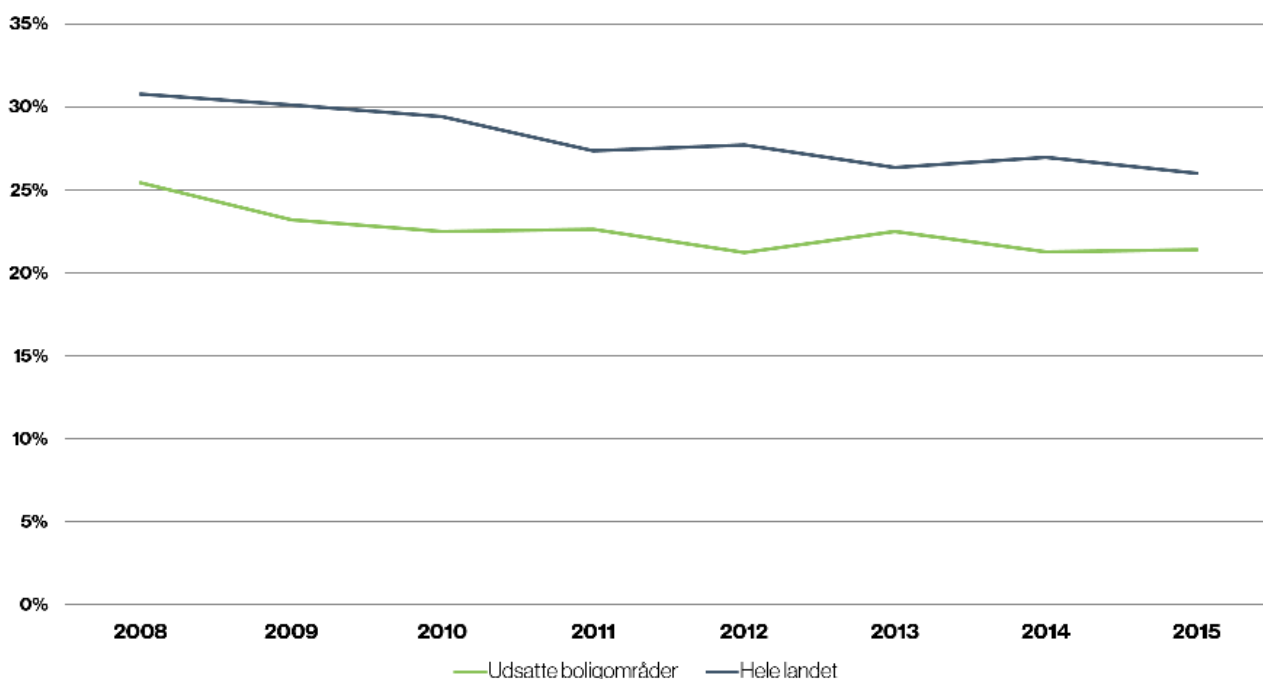
Figur 1. Andel af unge, der har afsluttet 8. og begyndt 9. klasse, som inden for et kalenderår har været i beskæftigelse mindst 2,5 timer om ugen i gennemsnit.

Der er i hele perioden 5-7 procentpoint færre fritidsjobbere i udsatte boligområder, end der er på landsplan. I 2015 har 14 pct. af de unge fra udsatte boligområder et fritidsjob, hvor de arbejder meget. Tilsvarende tal på landsplan er 20 pct. Det svarer til, at hver femte ung på landsplan og lidt over hver syvende ung i de udsatte boligområder har et fritidsjob, hvor de arbejder meget. Faldet på landsplan er for hele perioden på 12 procentpoint, og tilsvarende er tallet 13 procentpoint for de unge i udsatte boligområder – altså samme udvikling.

MINDRE FALD I ANDEL AF UNGE, DER ARBEJDER LIDT

Vender vi blikket mod gruppen af fritidsjobbere der arbejder lidt, ser udviklingen anderledes ud. Figur 2 viser, at udviklingen fra 2008 til 2015 overordnet er negativ som i figur 1, men det samlede fald på landsplan er i perioden kun på 5 procentpoint, og tilsvarende tal for de udsatte boligområder er 4 procentpoint.

Figur 2. Andel af unge, der har afsluttet 8. og begyndt 9. klasse, som inden for et kalenderår har været i beskæftigelse højst 2,5 timer om ugen i gennemsnit.

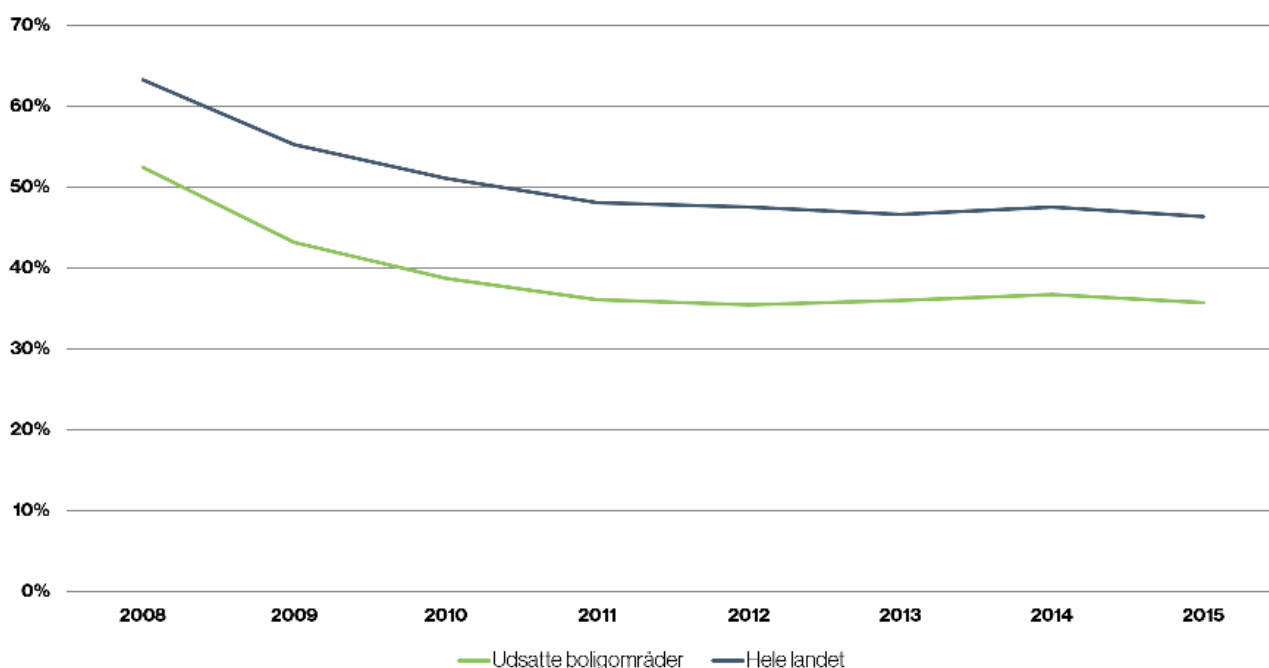
BREDERE DEFINITION GIVER STØRRE ANDEL I FRITIDSJOB

Tallene i figur 1 og 2 kan forekomme lave i forhold til andre opgørelser på området, som viser, at en stor del af ungdommen i Danmark på et eller andet tidspunkt har haft et fritidsjob (LO 2011, Den Sociale Kapitalfond 2017). Årsagen er som tidligere nævnt, at der i de forskellige opgørelser på området anvendes forskellige definitioner af, hvad der konstituerer et fritidsjob.

Anvender vi en bredere definition uden mindste- eller højstekrav til arbejdstimer, og ser vi i stedet blot efter, om der har været foretaget en ansættelse eller ej, så stiger andelen af unge med fritidsjob kraftigt, som det ses i figur 3.

Med en bred definition som anvendt i figur 3, er det i 2015 godt hver tredje ung i udsatte boligområder, som er beskæftiget i et fritidsjob. Tilsvarende er knap hver anden ung på landsplan i beskæftigelse. Selvom figuren er lavet på baggrund af en bred definition, viser den samme udviklingstendens som i figur 1 og 2.

Tallene bag figur 1, 2 og 3 kan ses i tabel 1 og 2 i bilag.

Figur 3. Andel af unge, der har afsluttet 8. og begyndt 9. klasse, som inden for et kalenderår har været i beskæftigelse og samtidig er indskrevet i grundskolen.

ALDER, ETNICITET OG KØN

Hvad kendetegner de unge fra udsatte boligområder, som har et fritidsjob? Og hvad betyder det, om man arbejder meget eller lidt? I det følgende beskriver vi, hvilke sammenfald der er mellem unge med fritidsjob og deres alder, etnicitet og køn.

Forskningen påviser sammenfald mellem forældres uddannelse, beskæftigelse og indkomst og deres børns uddannelses- og arbejdsliv. Har en ung oplevet sine forældre på kontanthjælp det meste af livet, er sandsynligheden for, at den unge selv havner i samme situation større, end hvis den unges forældre altid har været i arbejde. Med andre ord kan der findes sammenhænge mellem, hvor meget den unges forældre tjener og den unges sandsynlighed for at have et fritidsjob (Den Sociale Kapitalfond 2017).

Fordi familieforhold og forældres uddannelsesniveau og tilknytning til arbejdsmarkedet har så stor betydning, er det også inden for disse områder, at de boligsociale helhedsplaner retter et stort fokus. Kan man eksempelvis hjælpe en forælder tættere på at gennemføre en uddannelse, vil det sandsynligvis få positiv indflydelse på barnets skolegang og senere uddannelses- og beskæftigelsesmønstre.

Udover familiens socioøkonomiske forhold er der også en række andre faktorer, som kan øge eller svække sandsynligheden for, om den unge har et fritidsjob eller ej. Alder, køn og etnicitet er således tre baggrundsfaktorer, der ifølge littera-

turen på området ofte korrelerer med at have et fritidsjob.

ALDER OG FRITIDSJOB

I Danmark må man tage betalt arbejde, fra man er 13 år, og indtil man bliver 18 år, gælder der forskellige overenskomster afhængigt af arbejdspladsen og alderen. Som 15-årig må man eksempelvis løfte flere kilo end en 13-årig, og alderen definerer ligeledes, hvad der må tjenes, og hvor mange timer der må arbejdes.

Andelen af 13-årige med betalt fritidsarbejde er generelt mindre end fritidsjobbere på de højere alderstrin. Det viser både vores og andre undersøgelser. Det kan formentligt skyldes, at de 13-årige som helt nye på arbejdsmarkedet først lige har fået muligheden for at søge job. Samtidig kan arbejdsudbuddet for denne aldersgruppe tænkes at være relativt begrænset.

Med vores fokus på unge, der afslutter 8. klasse og påbegynder 9. klasse, er de fleste, vi måler på, enten 15 eller 16 år gamle. Spredningen af fritidsjobbere fordelt på alderstrin viser i figur 4, at det også er gruppen af 15- og 16-årige, hvor den største andel har et fritidsjob.

Alder	Andel med fritidsjob over 2,5 timer	Andel med fritidsjob under 2,5 timer	Andel uden fritidsjob	Antal unge
14 år	5%	14%	81%	105 (3%)
15 år	13%	23%	64%	2456 (70%)
16 år	19%	19%	62%	912 (26%)
17 år	14%	12%	74%	49 (1%)

Figur 4. Fordeling af unge fra udsatte boligområder med fritidsjob. 3522 unge fordelt ud på alderstrin, der i 2015 har afsluttet 8. klasse og påbegyndt 9. klasse.

Der sker et stort spring op i andelen af fritidsjobbere fra det 14. til det 15. alderstrin. En del af forklaringen kan være, at de 15-årige ifølge overenskomsterne må varetage flere typer af opgaver, løfte mere og påtage sig mere ansvar. Det kan være med til at gøre arbejdet mere attraktivt for den unge, men også gøre den unge mere attraktiv for arbejdsgiveren.

Der sker et lille fald i andelen af 17-årige med et fritidsjob. Forklaringen er muligvis, at de 17-årige, der fanges ind af vores definition, er karakteriseret ved nogle særlige omstændigheder, som gør, at de statistisk falder uden for normalen. Da vi med vores definition ser på unge, der har afsluttet 8. og påbegyndt 9. klasse, kan man derfor formode, at gruppen af 17-årige har taget en klasse om eller er startet i skole senere end andre elever.

ETNICITET OG FRITIDSJOB

En stor andel af beboerne i udsatte boligområder er enten indvandrere eller efterkommere. Ifølge vores data udgør indvandrere og efterkommere i 2015 samlet set 40 pct. af alle beboere i boligområder med en boligsocial helhedsplan. Til sammenligning er tallet cirka 11 pct. på landsplan. På grund af den relativt lave andel af etniske danskere i områderne ser vi ofte, at der i undersøgelser på området for fritidsjob fokuseres på netop indvandrere og efterkommere (Den Sociale Kapitalfond 2017, Foreningen Nydansker 2013, Rambøll 2009).

Ofte vil det dog, som tidligere nævnt, være individets socioøkonomiske status og baggrundsfaktorer som forældres uddannelse, beskæftigelse og indkomst, der er udslagsgivende for, hvordan den unge klarer sig i statistiske opgørelser, som vi bruger her.

I figur 5 og 6 fremgår andelen af etniske danskere, indvandrere og efterkommere, som er i fritidsjob fordelt efter, om de arbejder meget, lidt eller slet ikke. De tre grupper ligger forholdsvis tæt. I figur 5 er andelen af fritidsjobbere med indvandrerbaggrund samlet set størst, andelen af danskere, der arbejder lidt, er samlet set størst, og endelig er andelen af indvandrere og efterkommere, som arbejder meget, større end andelen af etniske danskere, der arbejder meget.

Sammenligner vi figur 5 og 6, kan vi konkludere, at der er en del færre etnisk danske unge i udsatte boligområder, som har et fritidsjob sammenlignet med på landsplan. De etnisk danske unge adskiller sig mest markant sammenlignet med tallene på landsplan. Ser vi på andelen uden fritidsjob er forskellen mellem udsatte boligområder og landsgennemsnittet således 12 procentpoint for de etniske danskere, 2 procentpoint for indvandrere og 3 procentpoint for efterkommere. Figur 6 viser desuden, at der på tværs af etnicitet er flere fritidsjobbere på landsplan, som arbejder meget.

Figur 5. Fordeling af unge fra udsatte boligområder med fritidsjob. 3522 unge fordelt på etnicitet, der i 2015 har afsluttet 8. klasse og påbegyndt 9. klasse.

	Andel med fritidsjob over 2,5 timer	Andel med fritidsjob under 2,5 timer	Andel uden fritidsjob	Antal unge
Danskere	12%	24%	64%	1033 (29%)
Indvandrere	17%	23%	60%	406 (12%)
Efterkommere	15%	20%	65%	2083 (59%)

Figur 6. Fordeling af unge fra hele landet med fritidsjob. 13.716 unge (Udsnit på 20% af årgangen) fordelt på etnicitet, der i 2015 har afsluttet 8. klasse og påbegyndt 9. klasse.

	Andel med fritidsjob over 2,5 timer	Andel med fritidsjob under 2,5 timer	Andel uden fritidsjob	Antal unge
Danskere	27%	21%	52%	12.208 (89%)
Indvandrere	24%	18%	58%	368 (3%)
Efterkommere	20%	18%	62%	1140 (8%)

KØN

Flere undersøgelser på området beskriver sammenhængen mellem køn og beskæftigelsesgraden hos de unge, og hvordan man i et vist omfang kan tale om et kønnet arbejdsmarked inden for fritidsjob. Det sker eksempelvis ud fra iagttagelsen af, at piger i langt højere grad end drenge tager sig af babysitting (LO 2011). Ofte er det dog sådan, at babysitting sker uden om det almindelige lønsystem, ligesom havehjælp hos naboen og rengøring hos forældrenes venner ofte aflønnes kontant. Der eksisterer altså potentielt et såkaldt mørketal, som ikke lader sig undersøge med vores metodegrundlag.

Ligesom der kan være pige- og drengefag, har det også i et historisk perspektiv været fremført, at piger

i større omfang end drenge har haft pligter relateret til hjemmet og husholdningen, som måske har forhindret dem i at bevæge sig ind på arbejdsmarkedet for unge. Denne pointe lader dog ikke til at være gældende, når vi ser på de nyeste tal. I figur 7 ser vi, hvordan der i 2015 er ganske lille forskel på andelen af fritidsjobbere fordelt efter køn.

I figur 8 er andelen af fritidsjobbere fra udsatte boligområder fordelt ud på køn og etnicitet. Den største forskel i de etniske grupper ligger hos efterkommerne med en forskel på 10 procentpoint. Forskellen mellem piger og drenge ligger på 8 procentpoint for indvandrere. De etniske danskere fordeler sig med en forskel på 6 procentpoint mellem kønnene.

Figur 7. Fordeling af unge fra udsatte boligområder med fritidsjob. 3504 unge fordelt på køn, der i 2015 har afsluttet 8. klasse og påbegyndt 9. klasse.

	Andel med fritidsjob over 2,5 timer	Andel med fritidsjob under 2,5 timer	Andel uden fritidsjob	Antal unge
Drenge	15%	22%	63%	1768 (50%)
Piger	14%	20%	66%	1736 (50%)

Figur 8. Fordeling af unge fra udsatte boligområder med fritidsjob. 1261 unge fordelt på køn og etnicitet, der i 2015 har afsluttet 8. klasse og påbegyndt 9. klasse. Kategorierne med fritidsjob er slået sammen.

	Danskere	Indvandrere	Efterkommere	Antal unge
Drenge	47%	54%	55%	665 (53%)
Piger	53%	46%	45%	596 (47%)

BRANCHER

Variationen i typen af fritidsjob er relativt begrænset. Over halvdelen af de unge fra udsatte boligområder og på landsplan arbejder i butikker, supermarkeder og restauranter. Inden for de enkelte branchekategorier er der små variationer at finde, når vi kigger på køn og forskelle mellem udsatte boligområder og landsplan.

I figur 9 tager vi udgangspunkt i data fra 2015, som fortæller, hvilke brancher de unge har arbejdet i det pågældende år. Fordelingen tager udgangspunkt i det samlede antal unge i beskæftigelse uden skelen til fritidsjobbets omfang. Der er således tale om et øjebliksbillede, der skal give en fornemmelse af, hvor i erhvervslivet de unge placerer deres arbejdskraft. En ung kan i opgørelsen godt optræde i flere brancher, hvis han eller hun har haft flere forskellige fritidsjob inden for samme år.

Over hver anden ung i både udsatte boligområder og på landsplan er beskæftiget i branchekategorien 'handel og transport', som dækker over blandt andet detailhandler, supermarkeder og restauranter. Til sammenligning ligger tallet for den voksne arbejdsstyrke i samme kategori på 24 pct. Man kan med andre ord være ret sikker på at blive ekspederet af en ungarbejder i den lokale brugs eller i bageren søndag morgen.

Figur 9. De unge i udsatte boligområder og på landsplan i beskæftigelse fordelt på branche i 2015. Figuren bygger på data fra 1474 unge fra udsatte boligområder og et udsnit fra landsplan på 7490 unge.

Branchekategorier	Udsatte boligområder	Hele landet
Handel og transport mv.	53%	53%
Offentlig administration, undervisning og sundhed	13%	8%
Ejendomshandel og udlejning	13%	2%
Kultur, fritid og anden service	5%	10%
Information og kommunikation	5%	5%
Industri, råstofindvinding og forsyningsvirksomhed	4%	10%
Erhvervsservice	4%	5%
Landbrug, skovbrug og fiskeri	1%	4%
Bygge og anlæg	0%	2%
Finansiering og forsikring	0%	1%

BESKRIVELSE AF BRANCHEKATEGORIER:

Hos Danmarks Statistik arbejder de med mange forskellige branchekoder. Disse branchekoder er fordelt på 10 forskellige branchekategorier for at give et bedre overblik over, hvor de unge er ansat (se også figur 9). Branchekategorierne dækker bredt. Derfor har vi herunder kort beskrevet, hvilke brancher de unge oftest er ansat i.

Landbrug, skovbrug og fiskeri

Dyrkning af afgrøder, planteforering og avl af smågrise og fjerkræavl.

Industri, råstofindvending og forsyningsvirksomhed

Fremstilling af bageriprodukter, trykning af dagblade og anden trykning.

Bygge og anlæg

Tømrer- og bygningsnedkervirksomheder og elinstallation.

Handel og transport

Supermarkeder, detailhandlere, kiosker, tøjforretninger, post- og kurertjenester. Hoteller, restauranter og pizzeriaer.

Information og kommunikation

Udgivelse af aviser og dagblade.

Finansiering og forsikring

Realkreditinstitutter, banker mv.

Ejendomshandel og udlejning

Almennyttige boligselskaber.

Erhvervsservice

Callcentre, bogføring og revision samt almindelig rengøring.

Offentlig administration, undervisning og sundhed

Skoler, plejehjem, børnehaver, ungdoms- og efterskoler.

Kultur, fritid og anden service

Biblioteker, sportsklubber, frisørsaloner, teater- og koncertvirksomheder samt religiøse institutioner og foreninger.

EN BRANCHE SKILLER SIG UD

Over en bred kam fordeler de unge fra udsatte boligområder og landsplan sig nogenlunde ens på branchekategorierne. Dog skiller kategorien 'Ejendomshandel og udlejning' sig ret markant ud med en forskel på 11 procentpoint. Her har 13 pct. af de unge fra udsatte boligområder været beskæftiget i 2015, hvor andelen på landsplan er 2 pct. Kategorien dækker blandt andet over de almene boligorganisationer, så forklaringen på skævvridningen kan muligvis være, at arbejdsudbuddet inden for denne kategori er større i de udsatte boligområder, eftersom boligmassen næsten udelukkende består af almene boligorganisationer.

Samtidig er det en kendt model, at man i mange boligsociale helhedsplaner har indsatser, som målrettet går efter at aktivere unge i såkaldte lommepege-projekter. I lommepege-projekterne ansættes de unge under tæt opsyn af helhedsplanen, hvor opgaverne foregår i boligområdet og har til hensigt at bidrage positivt til lokalmiljøet (CFBU 2011). Typisk ansættes den unge til at lave fysisk renoverings- og vedligeholdelsesarbejde sammen med ejendomsfunktionæren,

men opgaverne kan også gælde køkkenmedhjælp og assistance ved sociale arrangementer mv.

SMÅ FORSKELLE MELLE KØN

I figur 10 er de unge fra udsatte boligområder fordelt på brancher efter køn. Noget tyder på, at de unges køn ikke har stor betydning i forhold til, hvilken branche de arbejder i. Dog skal det siges, at underkategorierne under den enkelte branchekode godt kan have en kønsopdelt karakter. I andre undersøgelser på området konkluderes det, at der flere steder er tale om et kønnet arbejdsmarked hos de unge. Vores opgørelse viser imidlertid, at forskellene er relativt begrænsede. De største forskelle i figur 10 ser vi i branchen 'offentlig administration, undervisning og sundhed', hvor 5 procentpoint flere piger end drenge arbejder i eksempelvis vuggestuer og plejehjem. Den anden branche, hvor forskellen er størst, er den, som beskæftiger flest unge overordnet, nemlig 'handel og transport'. Her er der en lille overvægt til drengene på 5 procentpoint.

Figur 10. De unge i udsatte boligområder i beskæftigelse fordelt på branche efter køn i 2015. Figuren bygger på data fra 770 drenge og 704 piger.

Udsatte områder	Drenge	Piger
Handel og transport mv.	58%	53%
Ejendomshandel og udlejning	15%	11%
Offentlig administration, undervisning og sundhed	10%	15%
Information og kommunikation	5%	5%
Erhvervsservice	4%	3%
Kultur, fritid og anden service	3%	7%
Industri, råstofindvending og forsyningsvirksomhed	3%	6%
Bygge og anlæg	1%	0%
Landbrug, skovbrug og fiskeri	0%	1%
Finansiering og forsikring	0%	0%

UDDANNELSE

En ung med fritidsjob har sandsynligvis højere karakterer end en ung uden et fritidsjob. Det viser vores beregninger ligesom flere andre undersøgelser på området. Men betyder det noget, om man arbejder meget eller lidt? Og har et fritidsjob betydning for, om man gennemfører en ungdomsuddannelse?

I udsatte boligområder ligger karaktergennemsnittet for afgangseleverne i 9. klasse lavere, end det gør på landsplan. Men udviklingen er de seneste år gået i en positiv retning (CFBU 2015). Uddannelsesraterne i de udsatte boligområder følger som regel udviklingen på landsplan, blot med små forskydninger i positiv og negativ retning. Med fritidsjobindsatser som en af de mest udbredte boligsociale indsatser, finder vi det relevant at se på, om der kan findes statistisk sammenhæng i kombinationen at have et fritidsjob og den unges afgangskarakterer i dansk og matematik.

SAMMENFALD MELLEMLER FRITEJDSJOB OG HØJERE KARAKTERER

Figur 11 belyser de unge fra udsatte boligområders karaktergennemsnit fra 9. klasse i 2011. Gennemsnittet af afgangskaraktererne er placeret i tabellen efter, om de unge arbejder meget, lidt eller slet ikke. Fritidsjobbere, som arbejder meget, afslutter 9. klasse med et gennemsnit, der ligger 0,5 karakterer over tilsvarende unge uden fritidsjob. Mønsteret i figur 11 er

statistisk signifikant og viser, at der er sammenhæng mellem karaktergennemsnittet, og hvor meget den unge arbejder. Overordnet viser det samme mønster sig, når vi tjekker for andre årgange (se bilag tabel 3).

Forskellen på karaktergennemsnittet for de unge, som arbejder lidt, og de unge, som ikke har fritidsjob, er meget lille. Dog lader det til, at selv få timer på fritidsjobbet har sammenhæng til højere karakterer sammenlignet med de unge uden fritidsjob. Også her gør det samme mønster sig gældende, når vi tjekker for sammenhæng på andre årgange.

Karakter for unge med fritidsjob over >2,5 timer	Karakter for unge med fritidsjob under <2,5 timer	Karakter for unge uden fritidsjob
5	4,6	4,5

Figur 11. Gennemsnittet af de unges karaktergennemsnit, når de afslutter 9. klasse i grundskolen i 2011. Figuren bygger på 3579 unge fra udsatte boligområder.

FRITIDSJOB OG KARAKTERER

I dette kapitel benytter vi en forløbsanalyse, hvor der er taget udgangspunkt i unge, der i 2010 afslutter 8. klasse og påbegynder 9. klasse. Disse unge og deres uddannelsesvej følger vi i fem år frem til 2015, som er det senest tilgængelige år i vores registerdatabase.

På den måde bliver vi i stand til at vise et billede af, hvilket karaktergennemsnit de unge afslutter 9. klasse med. Dette bliver målt i 2011, da det først er i dette år, de unge afslutter 9. klasse.

FRITIDSJOB OG UDDANNELSE

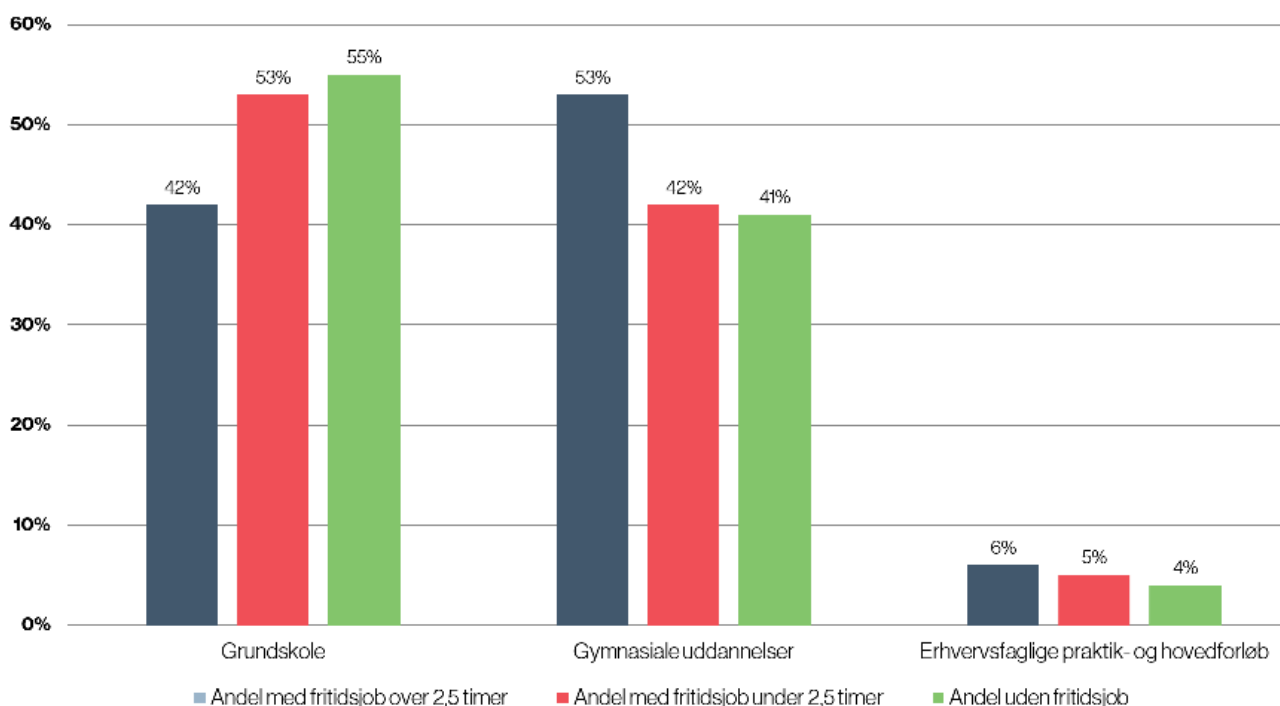
Uddannelse fremhæves ofte som et af de bedste midler til nedbrydning af negativ social arv, forebyggelse af kriminalitet og øget beskæftigelse. Derfor er uddannelse også et stort fokusområde i de boligsociale indsatser. Da vi i det ovenstående har vist, at der er sammenhæng mellem fritidsjob og afgangskaraktererne fra grundskolen, er vi også interesserede i at se på, om et job i ungdomsårene sætter et aftryk i de unges uddannelsesmønstre.

Figur 12 viser, hvordan unge med og uden fritidsjob fordeler sig alt efter, hvilken uddannelse de senest har afsluttet i 2015. Søjlerne viser, at fritidsjobbere,

der arbejdede meget i 2010, også er den gruppe, hvor færrest har grundskolen som sidst afsluttede uddannelse i 2015. Fritidsjobberne, som arbejder meget, er også den gruppe, hvor flest senest har afsluttet en gymnasial uddannelse, og hvor flest senest har afsluttet et erhvervsfagligt praktikforløb.

Gruppen af fritidsjobbere, der arbejder lidt, læner sig tæt op ad tallene for unge uden fritidsjob – dog stadig med tendens til at have flere færdiggjorte uddannelser bag sig. Noget tyder derfor på, at de unge skal ramme vores definition for fritidsjobbere, som arbejder meget, før de for alvor sætter fart i deres uddannelsesmønstre.

Figur 12. Fordelingen i 2015 af sidst afsluttede uddannelser for unge fra udsatte boligområder (som har afsluttet 8. klasse og påbegyndt 9. klasse i 2010).

Figur 13 viser, hvordan unge, der senest har afsluttet grundskolen, fordeler sig på uddannelser, beskæftigelse etc. i 2015. De unge er fordelt efter, om de arbejder meget, lidt eller slet ikke.

Også her er der tydelige sammenhænge at spore til fritidsjobberne, der arbejder meget. Gruppen af fritidsjobbere, der arbejder meget, er således den gruppe, hvor flest er i uddannelse, flest er i beskæftigelse, og andelen uden for arbejdsstyrken er mindst.

Ud fra ovenstående figurer ser det ud til, at fritidsjob er med til at få de unge hurtigere igennem en ungdomsuddannelse. Dog er det usikkert, om sammenhængen skyldes fritidsjob, eller om det er andre faktorer, der får de unge i uddannelse. Det kan for eksempel være deres sociale baggrund og forældrenes uddannelsesniveau samt de unges ambitioner og motivation for uddannelse. Nogle undersøgelser har ved hjælp af spørgeskemaer forsøgt at belyse denne problemstilling (LO 2011 & Rambøll 2009), hvor man fandt signifikante resultater på sammenhæng mellem fritidsjob og motivation for uddannelse.

Figur 13. Fordelingen i 2015 af unge, der ikke har gennemført en ungdomsuddannelse (som har afsluttet 8. klasse og påbegyndt 9. klasse i 2010).

	Andel med fritidsjob over 2,5 timer	Andel med fritidsjob under 2,5 timer	Andel uden fritidsjob
Grundskole	0%	0,3%	0,5%
Forberedende uddannelse	0,5%	1,3%	4,7%
Almengymnasial uddannelse	6,4%	11,9%	11,7%
Erhvervsgymnasial uddannelse	1,8%	1,8%	1,4%
Erhvervsfaglige grundforløb	11,5%	12,9%	11,6%
Erhvervsfaglig praktik	39%	26,6%	25,1%
Korte videregående uddannelser	0%	0,3%	0,1%
Mellemlang videregående uddannelse	0,9%	0,3%	0,3%
Bachelor	0%	0,5%	0,5%
I alt uddannelse	60,09%	56,57%	56,66%
Beskæftigelse	16,5%	13,7%	9,2%
Ledig	0,5%	0,3%	0,7%
Uden for arbejdsstyrken	12,8%	17,8%	21,6%
Ukendt	9,6%	12,4%	11,8%

LITTERATUR

Center for Boligsocial Udvikling 2011: Fritidsjobindsatser – inspirationskatalog til arbejdet med unge og fritidsjob

Center for Boligsocial Udvikling 2012: Godt på vej – virkningen af fritidsjobaktiviteter i udsatte boligområder

Center for Boligsocial Udvikling 2017: Sæt gang i beskæftigelsen – Inspiration til fokuserede beskæftigelsesindsatser i udsatte boligområder

Center for Boligsocial Udvikling 2015: På vej frem – en analyse af uddannelsesmønstret for unge i udsatte boligområder

Den Sociale Kapitalfond Analyse 2017: Fritidsjob til udsatte unge er en god investering for samfundet

Foreningen Nydansker 2013: Fritidsjob for fremtiden

LO-dokumentation 2011: Unge og fritidsjob

Rambøll 2009: Fra fritidsjob til job

SFI 2014: Børn og unge i Danmark – Velfærd og trivsel 2014

www.jobpatruljen.dk

www.statistikbanken.dk

www.boligsocialkort.dk

BILAG

TABEL 1

Tallene bag figur 1. Udsatte boligområder.

År	Andel med fritidsjob over 2,5 timer	Andel med fritidsjob under 2,5 timer	Andel uden fritidsjob	Total
2008	959	903	1.684	3.546
2009	680	791	1.934	3.405
2010	552	767	2.086	3.405
2011	454	761	2.146	3.361
2012	488	731	2.216	3.435
2013	452	757	2.149	3.358
2014	521	720	2.139	3.380
2015	506	755	2.261	3.522
Total	4.612	6.185	16.615	27.412

TABEL 2

Tallene bag figur 2. Hele landet.

År	Andel med fritidsjob over 2,5 timer	Andel med fritidsjob under 2,5 timer	Andel uden fritidsjob	Total
2008	4.362	4.134	4.928	13.424
2009	3.384	4.055	6.000	13.439
2010	2.958	4.029	6.689	13.676
2011	2.712	3.597	6.811	13.120
2012	2.710	3.784	7.147	13.641
2013	2.701	3.508	7.085	13.294
2014	2.763	3.628	7.038	13.429
2015	2.795	3.571	7.350	13.716
Total	24.385	30.306	53.048	107.739

TABEL 3

Tallene bag figur 3 er dannet ud fra at lægge antallet af unge med mere end 2,5 timers fritidsarbejde sammen med de unge, der har mindre end 2,5 timers fritidsarbejde. Derefter er tallet sat i forhold til det totale antal unge i det enkelte år.

	Unge med fritidsjob over 2,5 timer	Unge med fritidsjob under 2,5 timer	Unge uden fritidsjob
2011	5	4,6	4,5
2012	5,2	5,1	4,8
2013	5,1	5	4,8
2014	5,2	5	4,8
2015	5,3	5,2	5,2

